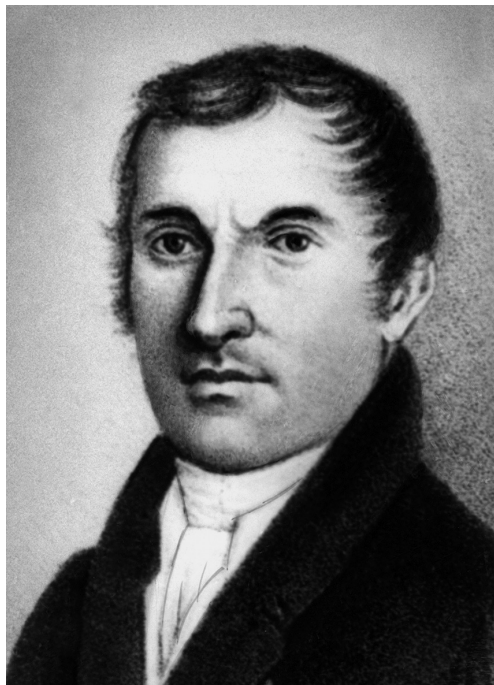


## DR. HOFFNER JÓZSEF

1794–1841



Orvosdoktor, állatorvos, egyetemi tanár, a Magyar Tudós Társaság levelező tagja, a Pesti egyetem Orvosi Kara állatgyógyászati tanszékének és állatgyógyintézetének vezetője 1826-tól 1841-ig. Ő volt az, aki a magyar nyelvű oktatás bevezetését sürgette, ami csupán 1873-ban valósult meg.

Hoffner József 1794. március 25-én született Veszprémben. Családi életkörülményeiről keveset tudunk. Valószínűleg szegény emberek voltak. 1810-ben érettségizett Veszprémben, majd 1810-től 1814-ig a győri püspökség uradalmában írnokoskodott. A Pesti Egyetemen 1816-ig filozófiát, 1818-ig medicinát hallgatott. Tanulmányait Bécsben folytatta, itt avatták 1822-ben orvosdoktorrá, később állatorvosi oklevelet is szerzett. 1823. február 9-étől a bécsi Állatorvosi Intézet asszisztense (alumnusa), és 1825-ig az állatsebészséget és a törvényszéki állatorvos-tudományt tanította.

Brunkala Román halála után megpályázta és 1826. június 2-án elnyerte a Pesti Egyetem Orvosi Kara állatgyógyászati tanszékének és állatgyógyintézetének igazgatói állását. Beköszöntő beszédét már magyar nyelven tartotta. Hoffner hazafiként a magyar állatorvos-tudománynak meggyőződéses képviselője volt. Az intézet tarthatatlan anyagi helyzetét ügyeinek nehézkes intézése is korlátozta. Csupán a második beadványára sikerült az intézetnek új helyre

költöznie. Az orvoskaron belül is hátrányosan ítélték meg a baromorvoslást, ami megmutatkozott az állatorvosi foglalkozás társadalmi, anyagi-erkölcsi alárendeltségében is, hiszen alacsonyabb iskolai végzettség is elegendő volt a tanintézet stúdiumaihoz, sőt a patkolókovácsi tanfolyamra csupán az írásolvasás volt a felvételi követelmény. Brunkala Román kinevezése három évig várattott magára, halála után öt év telt el Hoffner kinevezéséig. Hoffnernek is csupán 1835-ben engedélyezte az uralkodó, hogy a közel 50 éve fennálló M. kir. Állatorvosi Tanintézet vezetőjét az orvoskari tanárok közé sorolják.

Hoffner az önálló állatorvosképzésért harcolt. Felettese, Lenhossék Mihály (1773–1840), az orvoskar direktora viszont az oktatás színvonalát oly módon kívánta emelni, hogy az 1827. augusztus 9-én kibocsátott 21297 számú Hofdekretjében szigorúan meghagyta: orvosi vagy sebész-mesteri oklevél nélkül senki nem lehet állatorvos. Hoffner mégis az epizootiológiai tanfolyam érintetlenül hagyása mellett hippiátriai tanfolyamot tartott növendékei számára, meghosszabbította a tanulmányi időszakot, és bővítette tananyagát. Az üres asszisztensi állásokat betöltötték.

Hoffner a magyar nyelvű oktatás mellett Bugát Pál híveként a magyar szak kifejezések elterjesztéséért is harcolt. Részt vett a Magyar Tudományos Akadémia orvosi-természettudományi műszótára anyagának gyűjtőmunkájában. Magyarra fordította Balassa Konstantin, Schwab Konrád, Seyfert von Tennecker munkáit: *Az erőszak nélkül való patkolás...* (Balassa Konstantin után németből fordította, Pest, 1828); *Útmutatás a ló külsejének esméretére...* (Schwab Konrád Lajos után magyarítva, Pest, 1832), *Az embernek szelleme* (Hartmann Fülöp Károly után magyarítva, kézirat, 1833); *A patkolás-tanítvány, kovácsoknak és nevendék baromorvosok számára* (kézirat). Magyar nevet is adott az általa előadott tantárgyaknak. Az „Elementa Historiae Naturalis” „A Háziállatok Természet Historiájuk”, az „Elementa Hippotomiae Imprimis Osteologia, Splanchnologia, Physiologia” az „Állati Boncz- és Élettudomány” nevet kapta, és a „cursus hippiatricae” hallgatói, a „baromorvosi növendékek” tananyagába a „Járvány Nyavalya Tanítványt” is beiktatta. Hoffner vezette be mind a baromorvosi növendékek, mind a kovácsok számára „a helyes patkolásról” tárgy oktatását. Mindezekon felül „A Közönséges Kór- és Gyógyszertanítvány” (általános kórtan és gyógyszer-tan), „a Különös Orvosi- és Seborvosi Tudomány” (részletes belgyógyászat és sebészet), „A Lovak Külsejök és a Háziállatoknak Tartásokról” (állattenyésztés-tan), „Orvosi Rendelések és Lékötések az Istállóknakban” (klinikai terapeutika és sebkötözés-tan), valamint „Gyakorlások a Műhelyben és Patkolóhídon” című tantárgyakat is oktatta, és a IV. éves orvos és a II. éves seborvos, valamint a „Baromorvosi Növendékek” számára a „Járvány Nyavalya Tanítványt” közönséges magyar nyelven adta elő.

*A patkolás-tanítmány, kovácsoknak és nevendék baromorvosok számára* című, könyv terjedelmű művét maga vetette papírra, előadásait pedig Kontz István jegyezte fel az utókor számára hat kötetben. Ezek: 1. *Bévezetés. Az állati bontz és élet tudománya*; 2. *Közönséges járvány nyavalya, febris anthrax...*; 3. *Therapia*; 4. *A seb orvoslásról*; 5. *A ménes tudomány*; 6. *A lónak külső formájáról*. Mindegyik kötet a „Pest 1830” bejegyzést viseli.

Működése nyomán az állatorvosi felsőoktatás – minden nehézség ellenére – fejlődésnek indult, a hippiátriai tanfolyam anyaga és tartalma bővült, helyiségei, felszereltsége, asszisztenciája, ha – kismértékben is – javult. Időszakában a keleti marhavész hatalmas pusztítást végzett. Hoffner a járványvédelem terén keveset tehetett, bár létesítettek egy országos főállatorvosi tisztséget, amelyet azután évekig nem töltöttek be.

Hoffner javaslatai és kérései nem találtak meghallgatásra, s súlyosbodó tüdővészete egyre többször ágyhoz kötötte, végül feladta a küzdelmet. A Stáció utcai új épületbe (1840) nem is akart beköltözni. Tanintézetét sem tekintette már magáénak. Előadásait tanársegédeire, Zankó Józsefre és Doleschall Gáborra bízta.

1841. február 16-án befejezte küzdelmes, de végeredményben mégis eredményes életét. Végrendeletében pénzét a cisztercita rendre hagyományozta: a szegény gyermekek taníttatására a székesfehérvári gimnáziumban. Könyveit pedig a rend adminisztrátori könyvtárára hagyta. Ingóságaival, személyi tárgyaival barátait, munkatársait, ápolóit ajándékozta meg.

### **Irodalom**

- Kotlán Sándor: *A magyar állatorvosképzés története 1787–1937. A M. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Állatorvosi Osztálya alapításának 150-ik évfordulója alkalmából*. Pátria, Budapest, 1941. 210 p.
- Hoffner József (1794–1841). In *Magyar agrártörténeti életrajzok*. A–H. Szerk.: Für Lajos–Pintér János. Magyar Mezőgazdasági Múzeum, Budapest, 1987. 807–810.
- 200 éves a magyar állatorvosi felsőoktatás 1787–1987*. Szerk.: Holló Ferenc. Mezőgazdasági Könyvkiadó, Budapest, 1987. 464 p.
- Győry Tibor: *Az orvostudományi kar története 1770–1935. A királyi magyar Pázmány Péter Tudományegyetem története III*. Kir. M. Egyetemi Nyomda, Budapest, 1936. 842 p.
- Hógyes Endre: *Emlékkönyv a Budapesti Királyi Magyar Tudomány Egyetem Orvosi Karának multjáról és jelenéről. Magyarország ezredéves fennállásának ünneplése alkalmával*. Atheneum, Budapest, 1896. 1003 p.